
Referat

For møte i hovedkomiteen

Dato: 30. september kl. 09.00-16.30

Sted: Digitalt møte (Microsoft Teams)

Møteleder: Jan Alexander

Deltakere

Fra hovedkomiteen: Jan Alexander (leder), Gro-Ingunn Hemre (nestleder mat), Angelica Agdestein, Øyvind Bergh (stedfortreder for Yngvild Wasteson), Johanna Bodin, Ellen Bruzell (stedfortreder for Trine Husøy), Edel O. Elvevoll, Dag Olav Hessen, Merete Hofshagen, Helle Katrine Knutsen, Åshild Krogdahl, Truls Nesbakken (stedfortreder for Taran Skjerdal), Asbjørn Magne Nilsen, Trond Rafoss (til kl. 14), Inger-Lise Steffensen, Tor A. Strand, Gaute Velle,

Forfall: Trine Husøy, Taran Skjerdal, Vigdis Vandvik, Yngvild Wasteson

Øvrige deltagere fra komiteen: Lene Frost Andersen (faggruppen for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi, sak 4), Camilla Svendsen (faggruppen for tilsetningsstoffer, aroma, matemballasje og kosmetikk, sak 5)

Eksterne eksperter (sak 4):

Paula Berstad, Kreftregistret

Guri Skeie, UiT

Ingrid Kvestad, UiB

Fra Mattilsynet: Ellen Kielland, Christine Børnes (sak 4 & 5)

Fra Miljødirektoratet: Ingvild Riisberg, Linn Bryhn Jacobsen (sak 6)

Fra sekretariatet: Harald Gjein (direktør), Barbara A. Bukhvalova (sak 4), Danica Grahek-Ogden, Ingrid M. Høie, Anne Marthe Gangnes Jevnaker (sak 3), Tanya S. Kristiansen, Kjersti Kvie, Inger Therese Lillegaard, Martin Malmstrøm, Bente Mangschou (sak 4), Gro Haarklou Mathisen, Kirsten Rakkestad (sak 4), Ville Erling Sipinen (sak 3), Merethe Aasmo-Finne (ref.).

1. Velkommen, habilitet og godtgjøring

Jan Alexander ønsket velkommen til møtet. Merete Hofshagen og Trond Rafoss meldte seg inhabile i sak 4 om nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold. Begge forlot det digitale

---

møterommet under saken. Ingen øvrige momenter ble meldt inn av møtedeltakerne til spørsmål om habilitet.

2. Godkjenning av møteinnkalling og dagsorden

Møteinnkalling og dagsorden ble godkjent uten endringer. Referatet fra møtet 26. og 27. mai er tidligere godkjent av hovedkomiteen og publisert på vkm.no.

3. CRISPR og andre genomredigeringsteknikker – implikasjoner for risikovurdering

Kunnskapsoppsummeringen "Genome editing techniques – Implications for risk assessments" ble ferdigstilt fra prosjektgruppas side i slutten av juni, og ble endelig godkjent av hovedkomiteen 20. august etter en elektronisk høring. Tilsvarende ble en engelsk kortversjon av rapporten godkjent av komiteen 8. september. I løpet av høringsperioden ble det klart at det var behov for å gjennomgå hovedkonklusjonen på nytt. Dette med tanke på å forbedre oppbygningen/ strukturen på konklusjonen og gjøre denne enklere å kommunisere.

En revidert versjon av hovedkonklusjonen ble delt med medlemmene av hovedkomiteen i forkant av møtet. Komiteen gav sin tilslutning til den oppdaterte konklusjonen, men så behov for å sette konklusjonen inn i en litt større sammenheng. Sekretariatet og ferdigstillingsgruppa ble derfor bedt om å utarbeide en kort innlede tekst som reflekterer dagens regulering av CRISPR-produkter med bakgrunn i EU-domstolens beslutning fra 2018, og som også gir bakgrunnen for VKMs tilnæringsmåte med å ta utgangspunkt i EFSAs veiledningsdokumenter for genmodifiserte organismer og avledete produkter.

Hovedrapporten og kortversjonen skal publiseres 29. oktober. I forbindelse med lanseringen inviterer VKM til [webinar om CRISPR i produksjon av mat og fôr](#). Webinaret strømmes fra Litteraturhuset i Oslo. Hovedkomiteen fikk en kort orientering om hovedpunktene i programmet og ble bedt om å informere om arrangementet i sine nettverk.

Vedtak

Hovedkomiteen godkjente hovedkonklusjonen med de endringer som kom fram på møtet.

---

4. Nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold

Prosjektgruppa har den siste tiden jobbet med å identifisere hvilke helseutfall knyttet til fiskeinntak som skal inkluderes i nytte- og risikovurderingen av fisk i norsk kosthold. I protokollen for prosjektet, som tidligere er godkjent av hovedkomiteen og publisert på vkm.no, er det beskrevet at VKM skal gjøre et systematisk litteratursøk, kvalitetsvurdere identifisert litteratur, ekstrahere data, og deretter gjøre en vurdering av evidensen for de ulike utfallene. Prosjektgruppa har besluttet å bygge på WCRF (World Cancer Research Fund). En beskrivelse av framgangsmåten ble lagt fram og godkjent av hovedkomiteen i mars 2021.

Før møtet hadde prosjektgruppa gjort vurderinger av evidensen for effekter av fiskeinntak på mortalitet (delkapittel 3.6.2), nevroutvikling hos barn (delkapittel 3.6.3.1), revmatoid artritt (delkapittel 3.6.4) og antropometri (delkapittel 3.6.6). De fire delkapitlene, med utkast til konklusjoner, ble delt med komiteen i forkant av møtet.

På møtet innledet faglig leder Lene Frost Andersen om arbeidet og status for vurderingen, før hun satte dagens tema i kontekst. Deretter ble komiteen delt i grupper for å diskutere de ulike delkapitlene. Målet for gruppearbeidet var å gjennomgå evidensvurderingene (WoE), gi innspill på og tilslutning til prosjektgruppas utkast til konklusjoner for de ulike underkategoriene av utfall innenfor hvert hovedutfall, samt diskutere andre uklarheter og kommentarer som var kommet inn i forkant av møtet. Etter oppsummering av gruppearbeidet ble konklusjonene drøftet i plenum.

Videre i møtet orienterte Inger Therese Laugsand Lillegaard om arbeidet med eksponeringsberegning og databaser, før Barbara Bukhvalova presenterte foreløpige tall for inntaksberegning av næringsstoffer. Til slutt i møtet orienterte prosjektleder Kirsten E. Rakkestad om endringer i prosjektledelsen. Hun ga også en kort redegjørelse for status og tidsplanen fram til publisering. Tidslinjen for prosjektet er svært stram, og det er viktig at hovedkomiteen kommer med innspill på hvordan godkjenning og samarbeid mellom prosjektgruppa og komiteen kan organiseres så effektivt og hensiktsmessig som mulig i tiden framover.

Vedtak

Hovedkomiteen ga sin tilslutning til prosjektgruppas evidensvurderinger og konklusjoner for effekten av fiskeinntak på antropometri, revmatoid artritt og nevroutvikling hos barn. I kapitlet om mortalitet ønsket hovedkomiteen at konklusjonen for «CHD» skulle nedjusteres fra «probable» til «limited suggestive». De ønsket videre å ha en «global discussion» i slutten av kapitlet der forholdet mellom «myocardial infarction (MI)» og «CHD» i evidensvurderingen tydeliggjøres, heller enn at resultatet for MI skal brukes for å oppjustere CHD som var et forslag fra prosjektgruppen.

Generelt påpekte hovedkomiteen at det er behov for harmonisering på tvers av kapitlene, og ønsket også mer utfyllende tekst i selve konklusjonene. Komiteen påpekte også at eksponeringsvariabelen «fisk» kunne variere sterkt både når det gjaldt sammensetning – f.eks. fiskeslag og mengder mellom studier og at dette i varierende grad er gjort rede for i publikasjonene og dermed kunne introdusere usikkerhet. For antropometri bør tilberedningsmetode anføres som en kilde til usikkerhet.

Hovedkomiteen tar prosjektleders orientering om tidsplanen og status til etterretning. Det ble imidlertid pekt på at det er viktig at hovedkomiteen får anledning til å følge arbeidet med rapporten tett, og at komiteen får tilgang til dokumenter underveis. Nærmere plan for organiseringen av arbeidet vil bli tatt opp i et eget møte mellom prosjektledelsen og ledelsen av hovedkomiteen.

4. Nytt oppdrag fra Mattilsynet: Hvilke kjemiske stoffer er det aktuelt å overvåke i hvilke matvarer?

Prosjektleder Gro Haarklou Mathisen orienterte om en ny bestilling fra Mattilsynet på overvåking av kjemiske stoffer i matvarer. Bakgrunnen for oppdraget er at Mattilsynet har behov for å bli mer kunnskapsbasert i sin overvåking og kontroll av fremmedstoffer i mat, samt at endring i kontrollforordningen gir Mattilsynet større mulighet til å velge hvilke stoffer/matvarer som skal overvåkes/analyseres. Mattilsynet skal utarbeide risikobaserte kontrollplaner for regulerte kontaminanter, og rapporten fra VKM blir kunnskapsgrunnlag for valg av kombinasjon av forurensende stoff/matvare, uttaksstrategi og antall prøver. Mattilsynet vil også bruke rapporten som kunnskapsgrunnlag for planlegging av overvåking av ikke-regulerte stoffer i mat.

Prosjektet er en oppfølging av rangeringsprosjektet som ble publisert i 2019. Mattilsynet har bedt VKM om å ta utgangspunkt i de 79 stoffene/stoffgruppene som var inkludert i denne rapporten.

Prosjektet er forankret i hovedkomiteen, som skal godkjenne både protokollen for arbeidet og den endelige rapporten. Prosjektet er også knyttet tett opp mot faggruppene for tilsetningsstoffer, kontaminanter, fôr, og ernæring. Disse faggruppene holdes informert om prosjektet, og vil bli bedt om å spille inn på utkastet. Det er satt ned ei prosjektgruppe, med medlemmer fra de ovennevnte faggruppene og hovedkomiteen. Prosjektgruppa hadde oppstartsmøte 8. september.

Arbeidet med protokollen er startet opp og planlegges ferdigstilt og publisert i månedsskiftet oktober/november. Hovedkomiteen og faggruppene får utkastet til kommentering. Det vil bli

---

kalt inn til et kort møte med hovedkomiteen for å diskutere innspillene til protokollen. I utgangspunktet sendes det innkallelse til to ulike møtetidspunkter (på Teams), og så velger man hvilket man ønsker å delta på. For de som ikke har anledning til å delta på noen av tidspunktene, blir det anledning til å sende inn innspill elektronisk. Alternativt kan det organiseres et eget møte med prosjektleder og faglig leder.

Den endelige rapporten skal være klar til publisering 1. mai. I og med at det er over 50 VKM-medlemmer som skal kommentere på utkast til rapport var det enighet om at det er tilstrekkelig kvalitetskontroll og at det derfor ikke er behov for å sende rapporten til referee.

Vedtak

Hovedkomiteen tar orienteringen til etterretning.

5. Nytt fra oppdragsgiverne

Mattilsynet

Mattilsynets observatør Ellen Kielland presenterte hovedpunktene i Mattilsynets strategi for perioden 2020-2025. Strategien inneholder tre satsingsområder som gir retningen for hvordan Mattilsynet skal bli mer brukerorientert, datadrevet og kunnskapsbasert:

- 1) Enklere å gjøre rett har oppmerksomhet på at tilsynet kjenner brukernes behov og legger til rette med forståelige regler, veiledning og effektivt tilsyn, og tilbyr brukervennlige selvbetjeningsløsninger alene og sammen med andre offentlige etater.
- 2) Kunnskapsbasert og målrettet fokuserer på effektive og standardiserte arbeidsmetoder, tilgjengelige og kvalitativt gode data som basis for risikobasert tilsyn.
- 3) Ett lag som møter brukerne og hverandre med respekt og innsikt, der kompetanseutvikling, tydelige roller, utvikling av nye arbeidsformer og kultur for samarbeid på tvers av fag står sentralt.

Ellen Kielland orienterte videre om ny organisering av hovedkontoret fra 1. mai 2021 (se organisasjonskart). Lederne av de fem avdelingene er på plass. Med unntak av seksjon planter og innsatsvarer er det også tilsatt ledere for seksjonene som sorterer under fagavdelingen regelverk og kontroll. Kielland viste også til at Mattilsynet jobber med å få på plass en ny hovedkontakt mot VKM.

Miljødirektoratet

Linn Bryhn Jacobsen, forskningskoordinator i Miljødirektoratet, orienterte om Klima- og miljødepartementets (KLD) kunnskapsstrategi for perioden 2021-2024. KLD har det overordnende ansvaret for klima- og miljøpolitikken i Norge. Dette betyr at KLD har et overordnet ansvar for at det foreligger et helhetlig kunnskapsgrunnlag på klima- og

---

miljøområdet, et kunnskapsgrunnlag som må utvikles i samarbeid på tvers av sektorer og fagmyndigheter.

Den nye strategien, som ble publisert i juni i år, erstatter departementets første kunnskapsstrategi fra 2017. I sin presentasjon la Linn Bryhn Jacobsen hovedvekt på hva som er nytt i forhold til tidligere strategi, nasjonale og internasjonale trender som har vært førende for arbeidet, og KLDs bruk av strategien i departementssamarbeid og mot underliggende virksomheter.

Hovedmålet for departementets kunnskapsarbeid er å sikre et kunnskapssystem som er helhetlig, effektivt og relevant for beslutninger, og som skal gi et godt kunnskapsgrunnlag for å nå nasjonale og internasjonale klima- og miljømål fram mot 2030, og som bidrar til en grønn og rettferdig omstilling i tråd med FNs bærekraftsmål. Strategien fokuserer på hele kunnskapssystemet, dvs. både hvordan kunnskap produseres, sammenstilles, tilgjengeliggjøres og formidles, og hvordan samhandling foregår for å ta kunnskapen i bruk i beslutningsprosesser.

Kunnskapssystemet er bygget på de fire hovedprinsippene (i) faglig uavhengighet, (ii) høy vitenskapelig kvalitet, (iii) relevans for klima- og miljøutfordringene og (iv) åpent og lett tilgjengelig for hele samfunnet. Kunnskapsstrategien er både en strategi og en tiltaksplan, og inneholder 13 ulike delmål med tiltak som skal bidra til å nå hovedmålet.

Gjennom arbeidet med strategien har KLD identifisert hvilke typer kunnskap som skal stå sentralt i årene framover. Departementet presiserer at dette ikke er detaljerte behov som skal dekke identifiserte kunnskapshull, men skal gi retning for prioriteringer og styringssignaler. Viktige deler av dette kunnskapsgrunnlaget utvikles gjennom internasjonalt samarbeid om forskning, overvåking og kunnskapssynteser, der Norge både bidrar med kunnskap og bruker resultatene. Samtidig er det et stort behov for mer spesifikk kunnskap om utvikling og forhold i Norge som grunnlag for nasjonal forvaltning og politikk og internasjonal rapportering. Dette gjelder særlig på områder der både påvirkningsfaktorene og konsekvensene først og fremst er knyttet til norske områder og har betydning for oppfyllelse av nasjonale mål.

Bryhn Jacobsen viste til at det er utarbeidet ei liste med 14 ulike typer kunnskap som vil bli prioritert framover. De ulike fagavdelingene i Miljødirektoratet vil konkretisere disse i samarbeid med andre etater, et arbeid som vil være et viktig grunnlag for videre prioriteringer og innspill til eksempelvis Forskningsrådets portefølje.

KLD vil tilrettelegge for økt samarbeid på tvers av sektorer, fag og aktører, og vil styrke den offentlige infrastrukturen for forsknings- og forvaltningsdata om klima, naturmangfold, forurensing og kulturmiljø. I selve kunnskapsproduksjonen legges det vekt på betydningen

---

av tverrsektorielle prosesser for forskning og innovasjon, tverrfaglig miljøforskning, analysemetoder for tiltak og virkemidler, statistikk og indikatorutvikling harmonisert med internasjonalt rammeverk, og formidling av kunnskap som grunnlag for forståelse av miljø- og klimautfordringene og behovet for tiltak. Strategien vektlegger også kunnskapssynteser, som et instrument for å utvikle helhetlige kunnskapsgrunnlag, som har legitimitet på tvers av sektorer.

Vedtak: Hovedkomiteen tar orienteringene til etterretning.

7. Oppnevning av ny vitenskapskomité 2022

I forbindelse med at funksjonsperioden for dagens komité utløper i juni 2022 er sekretariatet i gang med å forberede rekruttering og oppnevning av ny vitenskapskomité. Som orientert om på maimøtet ble det initiert et forprosjekt våren 2021 med oppgave å kartlegge oppdragsgivernes behov for risikovurderinger og annen kunnskapsstøtte fra VKM de kommende fire årene. I dette arbeidet skal også kompetansebehov for neste komité og behov for justeringer av dagens faggruppestruktur vurderes.

Prosjektet er inndelt i følgende faser:

- Spørreundersøkelse til VKMs medlemmer og ansatte om kompetansebehov, arbeidsbelastning og organisering av komiteen.
- Dialog med Mattilsynet, Miljødirektoratet og Helsedirektoratet om kommende oppdrag og kompetansebehov.
- Innstilling til Helse- og omsorgsdepartementet med endringer av faggruppestruktur 15. oktober.
- Evaluering av fungeringsperioden for den sittende vitenskapskomiteen vinteren 2021/2022.

På møtet orienterte Danica Grahek-Ogden og Merethe Aasmo-Finne om status for arbeidet, og oppsummerte kort fra møtene med Mattilsynets seksjonsledere om behovet for kunnskapsstøtte og kompetansebehov for de ulike fagområdene. Hovedpunktene fra spørreundersøkelsen til komited medlemmene og sekretariatet ble også delt med komiteen.

Ingvild Riisberg fra Miljødirektoratet orienterte om direktoratets foreløpige innspill til VKM. Direktoratets innspill, som ble presentert for VKMs ledelse på kontaktmøtet 21. september, er både overordnet og detaljert, og beskriver behov både innenfor eksisterende fagområder og hva de ser av tilleggsbehov framover. Når det gjelder kunnskapsstøtte utover dagens mandat ble behovet for risikovurderinger og andre typer vitenskapelige kunnskapssynteser som kan benyttes som kunnskapsgrunnlag i økosystembasert forvaltning trukket fram. Direktoratet ser spesielt behov for kunnskapssammenstillinger som angår samlet belastning for norske økosystemer, og hvordan aktiviteter fra ulike sektorer bidrar til å påvirke

---

miljøtilstanden. Prioriterte områder vil være terrestriske økosystem/skog, våtmarker, elver og innsjøer, hav og kyst.

Sekretariatet presenterte også noen innledende tanker knyttet til behov for justering av organiseringen av komiteen.

Diskusjonen etter innledningene berørte tema som VKMs rolle i mat-, helse- og miljøforvaltningen, endringer i oppdragsgivernes behov, organisering av komiteen, sammensetning av faggrupper, behov for fleksibilitet og bruk av medlemmer på tvers av faggrupper, alternativ bruk av faggrupper med få oppdrag mm.

Vedtak

Hovedkomiteen tar orientering om arbeidet til etterretning. Sekretariatet tar innspillene fra hovedkomiteen med seg i de videre forberedelsene til oppnevning av ny vitenskapskomité.

8. Nytt fra sekretariatet

Strategisk virksomhetsplan

VKMs strategi for perioden 2021-2024 ble publisert i mars 2021, og sekretariatet er i gang med å operasjonalisere strategien for å nå målet; *Styrke den uavhengige kunnskapens rolle i en helhetlig politikkutforming og forvaltning av mat, helse og miljø*. Dette gjøres både ved at strategien og de fem strategiske satsingsområdene skal være retningsgivende for alle beslutninger som tas i den daglige driften av VKM, og i form av årlige virksomhetsplaner som beskriver konkrete og tidsavgrensede tiltak.

Direktør Harald Gjein orienterte om status for arbeidet og ga eksempler på aktiviteter/tiltak innenfor de strategiske satsingsområdene som skal prioriteres i den kommende perioden. Dette gjelder primært tiltak i tilknytting til satsingsområde 1-uavhengig kunnskapsgrunnlag av høy kvalitet, 2-tverrsektorielt kunnskapsgrunnlag, 4- synlig og relevant aktør og 5- attraktivt VKM. Sekretariatet vil presentere en endelig virksomhetsplan for 2021-2022 på neste møte i hovedkomiteen.

Harald Gjein orienterte videre om oppfølgingen av henvendelsen fra Forskningsinstituttens fellesarena (FFA) om VKMs bruk av instituttforskere, og hvilke initiativer som er tatt og hva som er under planlegging.

Gro Haarklou Mathisen ga en kort presentasjon av "European partnership for the assessment of risks from chemicals" (PARC). Her er det risikovurdering av kjemiske stoffer og risikohåndtering som er i sentrum. VKM har spilt inn prosjekter som går på utvikling av metodikk for bruk av data fra in vitro - og in silico -modeller i risikovurdering. Søknaden ble sendt i september, og PARC er planlagt gjennomført i løpet av en sjuårsperiode ([lenke](#) til

utlysningen). Planlagt oppstart er i april/mai 2022. VKM regner med at det blir klart tidlig 2022 om VKMs foreslåtte prosjekter kan startes opp eller ikke.

Vedtak

Hovedkomiteen tar orienteringene til etterretning.

9. Eventuelt

Ingen saker.

10. Evaluering av møtet, nye møtedatoer og møteform

Evalueringen utgikk.

Følgende nye møtedatoer er avtalt:

2021 - 7. og 8. desember

2022 - 17. februar og 2.-3. mai

Sekretariatet kommer tilbake til møteform for desembermøtet, og tidspunkt for ekstraordinære møter for oppfølging av prosjektene nytte-risikovurderingen av fisk og overvåking av fremmedstoffer.